

Czego uczy nas Katechizm cz.-7

Treścią tej części cyklu są sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia. Sakramenty te są fundamentami życia chrześcijańskiego. Wierni odrodzeni przez chrzest, zostają umocnieni przez sakrament bierzmowania a w Eucharystii otrzymują pokarm życia wiecznego.

SAKRAMENT CHRZTU

Chrzest święty jest fundamentem całego życia chrześcijańskiego, bramą życia duchowego i bramą otwierającą dostęp do innych sakramentów. Przez chrzest zostajemy wyzwoleni od grzechu pierworodnego i odrodzeni jako synowie Boży, stajemy się członkami Chrystusa oraz zostajemy wszczepieni w Kościół i stajemy się uczestnikami jego posłania (por. Sobór Florencki).

Chrzcić (gr. baptizein) oznacza: „zanurzyć”, „pogrążyć”. „Zanurzenie” w wodzie jest symbolem pogrzebania katechumena w śmierci Chrystusa, z której powstaje przez zmartwychwstanie z Nim jako „nowe stworzenie” (2 Kor 5, 17; Ga 6, 15). Sakrament chrztu nazywany jest także „obmyciem odradzającym i odnawiającym w Duchu Świętym” (Tt 3, 5) oraz „oświeceniem”, ponieważ ochrzczony staje się synem „światłości” (Ef 5, 8).

Zapowiedzi chrztu znajdują się już w Starym Przymierzu. Są to: arka Noego (w niej bowiem „niewielu, to jest osiem dusz zostało uratowanych przez wodę” – 1P 3, 20), przejście przez Morze Czerwone, które wyzwala Izrael z niewoli egipskiej; przejście przez Jordan, które wprowadza lud Izraela do Ziemi Obiecanej. Wszystkie zapowiedzi Starego Przymierza zostają wypełnione w Jezusie Chrystusie. Jezus Chrystus życie publiczne rozpoczyna od przyjęcia chrztu z rąk Jana Chrzciciela. Krew i woda, które wypłynęły z przebitego boku ukrzyżowanego Jezusa są zapowiedzią chrztu i Eucharystii. Po swoim zmartwychwstaniu Jezus daje swoim Apostołom taki nakaz: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego (Mt 28, 19-20).

Procedury wtajemniczenia chrześcijańskiego zależą od obrządku obowiązującego w danym Kościele oraz od wieku osoby wtajemniczanej. We wszystkich obrządkach łacińskich i wschodnich wtajemniczenie chrześcijańskie dorosłych rozpoczyna się od przyjęcia ich do katechumenatu i osiąga swój punkt kulminacyjny w jednej celebracji udzielania trzech sakramentów: chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Katechumenat jako wprowadzenie w wiarę i życie chrześcijańskie uzdalnia do przyjęcia Bożych darów w chrzcie i Eucharystii. W obrządkach wschodnich wtajemniczenie chrześcijańskie dzieci zaczyna się od chrztu, po którym bezpośrednio następuje bierzmowanie i Eucharystia, gdy tymczasem w obrządku rzymskim wtajemniczenie trwa przez lata katechezy i kończy się później bierzmowaniem i Eucharystią.

Celebracja sakramentu chrztu obejmuje następujące czynności i słowa:

- * Znak krzyża na początku celebracji kapłan wyciska pieczęć Chrystusa na tym, który ma do Niego należeć. Znak ten oznacza łaskę odkupienia, jaką Chrystus nabył dla nas przez swój Krzyż.

- * Głoszenie słowa Bożego oświeca kandydatów i zgromadzenie prawdą objawioną i pobudza ich do udzielania odpowiedzi wiary nieodłącznej od chrztu.

- * Egzorcyzm. Chrzest oznacza wyzwolenie od grzechu i od kusiciela, czyli diabła, dlatego nad kandydatem wypowiada się egzorcyzm, namaszcza się go olejem katechumenów (w przypadku osoby dorosłej), a on wyrzeka się szatana.

- * Woda chrzcielna zostaje poświęcona przez modlitwę epikletyczną (albo podczas obrzędów chrztu, albo w czasie Wigilii Paschalnej). Kościół prosi Boga, by przez swego Syna i mocą Ducha Świętego zstąpił na tę wodę i aby ci, którzy zostaną w niej ochrzczeni, „narodzili się z wody i z Ducha” (J 3, 5).

- * Chrzest w ścisłym sensie polega na trzykrotnym zanurzeniu w wodzie chrzcielnej lub trzykrotnym polaniu wodą głowy kandydata. W Kościele łacińskim trzykrotnemu polaniu

wodą towarzyszą słowa szafarza: „N., ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

* Namaszczenie krzyżem świętym oznacza dar Ducha Świętego dla neofity, który stał się chrześcijaninem, to znaczy „namaszczonym” przez Ducha Świętego.

* Biała szata symbolicznie ukazuje, że ochrzczony „przyoblekł się w Chrystusa” i „zmartwychwstał z Chrystusem”. Świeca zapalona od paschału oznacza, że Chrystus oświecił neofitę i że ochrzczony w Chrystusie jest „światłem świata” (Mt 5, 14).

* Uroczyste błogosławieństwo kończy obrzęd udzielania sakramentu chrztu. Podczas chrztu niemowląt szczególne miejsce zajmuje błogosławieństwo matki.

Od każdego przyjmującego chrzest żąda się wyznania wiary, wypowiedzianego osobiście w przypadku osoby dorosłej, lub przez rodziców i Kościół w przypadku dziecka. Po chrzcie wiara powinna wzrastać, dlatego ważna jest tu pomoc rodziców oraz rodziców chrzestnych, którzy powinni być głęboko wierzący, a także zdolni i gotowi służyć pomocą nowo ochrzczoneму na drodze życia chrześcijańskiego. Zwyczajnym szafarzem chrztu jest biskup i prezbiter, a w Kościele łacińskim także diakon. W razie konieczności może ochrzcić każda osoba, nawet nie ochrzczona, pod warunkiem, że chce uczynić to, co czyni Kościół, gdy chrzci. Polewa wodą głowę kandydata i wymawia trynitarną formułę chrzcielną: „Ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

Chrzest jest konieczny do zbawienia dla tych, którym była głoszona Ewangelia i którzy mieli możliwość proszenia o ten sakrament. Ponieważ Chrystus umarł dla zbawienia wszystkich, mogą być zbawieni, chociaż nie przyjęli chrztu, również ci, którzy ponoszą śmierć z powodu wiary (chrzest wiary), katechumeni i wszyscy ludzie, którzy pod wpływem łaski, nie znając Chrystusa i Kościoła, szczerze szukają Boga i starają się pełnić Jego wolę (chrzest pragnienia). Jeśli chodzi o dzieci zmarłe bez chrztu, Kościół w swojej liturgii może tylko polecać je miłosierdziu Bożemu.

Chrzest odpuszcza wszystkie grzechy, grzech pierworodny i wszystkie grzechy osobiste, a także wszelkie kary za grzechy. Przez łaskę uświęcającą, łaskę usprawiedliwienia daje uczestnictwo w Boskim życiu Trójcy Świętej, jednocząc z Chrystusem i włączając w Jego Kościół; daje uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa i stanowi podstawę wspólnoty między wszystkimi chrześcijanami.

Chrzest wyciska w duszy niezatarte duchowe znamię, „charakter”, przez który ochrzczony na zawsze przynależy do Chrystusa. Z racji charakteru chrzest nie może być powtórzony.

Podczas chrztu chrześcijanin otrzymuje swoje imię w Kościele. Jest to ważne, ponieważ Bóg wzywa każdego po imieniu osobiście, indywidualnie.

SAKRAMENT BIERZMOWANIA

Przyjęcie sakramentu bierzmowania jest dopełnieniem łaski chrztu. Przez sakrament ten ochrzczeni jeszcze doskonale łączą się z Kościołem i obdarzani są szczególną mocą Ducha Świętego. Chrystus napełniając Apostołów Duchem Świętym w dniu Pięćdziesiątnicy udzielił im mocy głoszenia „wielkich dzieł Bożych” (Dz 2, 11). Łaskę Pięćdziesiątnicy Apostołowie przekazują ochrzczoneму przez włożenie rąk. To włożenie rąk tradycja katolicka przyjmuje jako początek sakramentu bierzmowania. Na Zachodzie istnieje rozdzielenie czasowe w udzielaniu sakramentów chrztu i bierzmowania. Ochrzczony przystępuje do sakramentu bierzmowania po osiągnięciu dojrzałego wieku wiary. W Kościołach wschodnich została zachowana jedność sakramentów. Bierzmowania udziela prezbiter, który chrzci.

Biskup, celebrując bierzmowanie, wyciąga ręce nad bierzmowanym i modli się o wylanie Ducha Świętego słowami: „Boże wszechmogący, Ojciec naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który odrodziłeś te sługi swoje przez wodę i Ducha Świętego i uwolniłeś ich od grzechu, ześlij na nich Ducha Świętego, Pocieszyciela, daj im ducha mądrości i rozumu, ducha rady i męstwa, ducha umiejętności i pobożności, napełnij ich duchem bojaźni Twojej. Przez

Chrystusa Pana naszego”. Istotnym obrzędem bierzmowania jest namaszczenie krzyżmem świętym (olejem zmieszonym z balsamem, poświęconym przez biskupa), którego dokonuje się wraz z nałożeniem rąk i poprzez słowa: „Przyjmij znamię daru Ducha Świętego”. W obrzędzie łacińskim namaszczenia dokonuje się na czole. W Kościołach wschodnich rytu bizantyjskiego namaszczenia dokonuje się na czole, oczach, nosie, uszach, wargach, piersi, plecach, rękach i stopach. Każdemu namaszczeniu towarzyszy formuła: „Pieczęć Ducha Świętego”.

Skutkiem sakramentu bierzmowania jest specjalne wylanie Ducha Świętego, jak to, które zostało udzielone w dniu Pięćdziesiątnicy. Wyciska ono w duszy niezatarte znamię – „charakter”, przynosi wzrost łaski chrzcielnej: zakorzenia głębiej w synostwie Bożym, ściślej jednoczy z Chrystusem i Jego Kościołem; pomnaża w nas dary Ducha Świętego; udziela specjalnej mocy do wyznawania wiary chrześcijańskiej.

W obrządku łacińskim szafarzem bierzmowania jest biskup. W ten sposób wyraża się więź bierzmowanego z Kościołem w wymiarze apostołskim. W Kościele wschodnim sakramentu bierzmowania udziela zazwyczaj kapłan, który chrzci. Czyni to jednak przy użyciu krzyżma świętego poświęconego przez patriarchę lub biskupa. Jeżeli jakiś chrześcijanin znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci, każdy kapłan może udzielić mu bierzmowania.

SAKRAMENT EUCHARYSTII

Eucharystia jest Ofiarą Ciała i Krwi Pana Jezusa, którą On ustanowił, aby w niej na całe wieki, aż do swego przyjścia, utrwalić Ofiarę Krzyża i w taki sposób powierzyć Kościołowi pamiątkę swej Męki i Zmartwychwstania. Jest sakramentem miłosierdzia, znakiem jedności, więzią miłości, ucztą paschalną, podczas której przyjmujemy Chrystusa, duszę napęlniamy łaską i otrzymujemy zadatek przyszłej chwały. Eucharystię Chrystus ustanowił w Wielki Czwartek, „tej nocy, kiedy został wydany” (1Kor 11 23), celebrując ze swoimi Apostołami Ostatnią Wieczerzę. Trzy Ewangelie synoptyczne i św. Paweł przekazali nam opis ustanowienia Eucharystii. Św. Łukasz zapisał (Łk 22, 19, 20): „Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał im mówiąc: <<To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czyńcie na moją pamiątkę!>> Tak samo i kielich po wieczerzy, mówiąc: <<Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana>>” (por. Mt 26, 17-29; Mk 14, 12-25; 1Kor 11, 23-25).

Eucharystia jest źródłem i szczytem całego życia chrześcijańskiego. Pozostałe zaś sakramenty, jak i wszystkie kościelne posługi i dzieła apostołstwa, wiążą się ze świętą Eucharystią i ku niej zmierzają. W najświętszej Eucharystii zawiera się bowiem całe dobro Kościoła, to znaczy sam Chrystus, nasza Pascha. Eucharystia urzeczywistnia komunie życia z Bogiem i jedność Ludu Bożego. Jest szczytem działania, przez które Bóg w Chrystusie uświęca świat, a równocześnie szczytem kultu, jaki ludzie oddają Bogu. Przez celebrację Eucharystii jednoczymy się już teraz z liturgią niebieską i antycypujemy życie wieczne. Niewyczerpane bogactwo sakramentu Eucharystii wyrażane jest przez wiele różnych nazw. Nazywa się go: Eucharystia, Wieczerzą Pańską, Łamaniem Chleba, Zgromadzeniem Eucharystycznym, Pamiątką Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Pana, Najświętszą Ofiarą, Świętą i Boską liturgią, świętymi Tajemnicami, Najświętszym Sakramentem Ołtarza, Komunią świętą, Mszą świętą.

Celebracja Eucharystii obejmuje liturgię słowa oraz liturgię eucharystyczną. Liturgia słowa i liturgia eucharystyczna stanowią jeden akt kultu. Liturgia słowa obejmuje „pisma prorockie” (Stary Testament), „pisma Apostołów” (Listy i Ewangelie), homilię i modlitwę powszechną. Liturgię eucharystyczną rozpoczyna przygotowanie darów. Do ołtarza przynosi się, niekiedy procesjonalnie, chleb i wino, które przez kapłana zostaną ofiarowane w Ofierze eucharystycznej. Centralną częścią celebracji eucharystycznej jest Modlitwa eucharystyczna. Niezmierzoną głębię Modlitwy eucharystycznej wyrażają jej główne części: prefacja, epikleza, opis ustanowienia Eucharystii, anamneza, modlitwa wstawiennicza.

W prefacji Kościół składa dziękczynienie Ojcu przez Chrystusa w Duchu Świętym za wszystkie Jego dzieła: stworzenie, odkupienie i uświęcenie.

W epiklezie Kościół prosi Ojca, aby zesłał Ducha swego na chleb i wino, aby Jego mocą stały się Ciałem i Krwią Jezusa Chrystusa i aby ci, którzy uczestniczą w Eucharystii, byli jednym ciałem i jedną duszą.

W opisie ustanowienia Eucharystii moc słów i działanie Chrystusa oraz moc Ducha Świętego sprawia, że pod postaciami chleba i wina uobecnia się sakramentalnie Ciało i Krew Chrystusa. Ten moment w sprawowaniu Eucharystii nazywa się przeistoczeniem.

W anamnezie, następującej po przeistoczeniu, Kościół wspomina mękę, zmartwychwstanie i chwalebne ponowne przyjście Jezusa Chrystusa, przedstawia Ojcu Jego Syna, który nas z Nim poєднаł.

W modlitwie wstawienniczej Kościół daje wyraz temu, że Eucharystia jest celebrowana w jedności z całym Kościołem w niebie i na ziemi, z żywymi i zmarłymi, a także w jedności z pasterzami Kościoła, czyli z papieżem, biskupem diecezji, jej prezbiterami i diakonami oraz ze wszystkimi biskupami całego świata wraz z ich Kościołami.

W czasie Komunii świętej, poprzedzonej Modlitwą Pańską i łamaniem chleba, wierni otrzymują „chleb z nieba” i „kielich zbawienia”, czyli Ciało i Krew Chrystusa.

Eucharystia jest ofiarą dziękczynienia składaną Ojcu, uwielbieniem, przez które Kościół wyraża Bogu swoją wdzięczność za wszystkie Jego dobrodziejstwa, za wszystko, czego On dokonał przez stworzenie, odkupienie i uświęcenie.

Eucharystia jest pamiątką, ponieważ uobecnia i aktualizuje ofiarę, którą Chrystus złożył Ojcu na krzyżu za całą ludzkość. Charakter ofiarny Eucharystii ukazuje się już w słowach jej ustanowienia (por. Łk 22, 19-20). Ofiara Chrystusa na krzyżu i ofiara Eucharystii są jedną ofiarą. Jedna i ta sama jest Hostia, jeden i ten sam ofiarujący. Tylko sposób ofiarowania inny – krwawy na krzyżu, bezkrwawy w Eucharystii.

Eucharystia jest ofiarą Kościoła. Kościół, który jest Ciałem Chrystusa, uczestniczy w ofierze swojej Głowy. Razem z Chrystusem ofiaruje się cały i łączy z Jego wstawiennictwem u Ojca za wszystkich ludzi. W Eucharystii ofiara Chrystusa staje się Ofiarą członków Jego Ciała.

Życie wiernych, składane przez nich uwielbienie, ich cierpienia, modlitwa i praca łączą się z ofiarą Chrystusa. Łączą się z nią także ci, którzy są już w chwale nieba. Eucharystia jako ofiara jest również składana za zmarłych w Chrystusie, „którzy jeszcze nie zostali całkowicie oczyszczeni” (Sobór Trydencki).

Przez konsekrację chleba i wina dokonuje się przemiana całej substancji chleba w substancję Ciała Chrystusa i całej substancji wina w substancję Jego Krwi (por. Sobór Trydencki).

Eucharystyczna obecność Chrystusa trwa, dopóki trwają postaci eucharystyczne. Cały Chrystus jest obecny w każdej z tych postaci i cały Chrystus jest obecny w każdej ich części. Łamanie Chleba nie dzieli Chrystusa (Paweł VI).

Słowa Chrystusa: „Jeżeli nie będziecie spożywali Ciała Syna Człowieczego i nie będziecie pili Krwi Jego, nie będziecie mieli życia w sobie” (J 6, 53) stanowią usilne zaproszenie, abyśmy przyjmowali Go w sakramencie Eucharystii. Najdoskonalszym sposobem uczestnictwa we Mszy świętej jest przyjęcie Ciała Pańskiego z tej ofiary. Szczególnym owocem przyjmowania Eucharystii w Komunii jest głębokie zjednoczenie z Chrystusem, który powiedział: „Kto spożywa Moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim” (J 6, 56). Komunia święta podtrzymuje, pogłębia i odnawia życie łaski otrzymane na chrzcie i w sakramencie bierzmowania. Wzrost życia chrześcijańskiego potrzebuje pokarmu Komunii eucharystycznej, podobnie jak nasze życie cielesne potrzebuje pokarmu materialnego.

Eucharystia gładzi grzechy powszednie i „zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych”. Celem Eucharystii nie jest jednak odpuszczenie grzechów śmiertelnych. Jest ono właściwe dla sakramentu pojednania.

Szafarze katoliccy mogą udzielić Komunii świętej wiernym Kościołów wschodnich, gdy ci dobrowolnie o nią poproszą i są odpowiednio przygotowani do jej przyjęcia. Szafarze katoliccy mogą udzielić sakramentów (Eucharystii, pokuty i namaszczenia chorych) innym chrześcijanom nie będącym w pełnej jedności z Kościołem katolickim, gdy dobrowolnie sami o nie proszą. Trzeba jednak wówczas, by wyznali oni wiarę katolicką w stosunku do tych sakramentów i byli odpowiednio przygotowani do ich przyjęcia.

Wybrał i połączył: Stanisław Mazurek

Współpraca: ks. Krzysztof Grzemski